

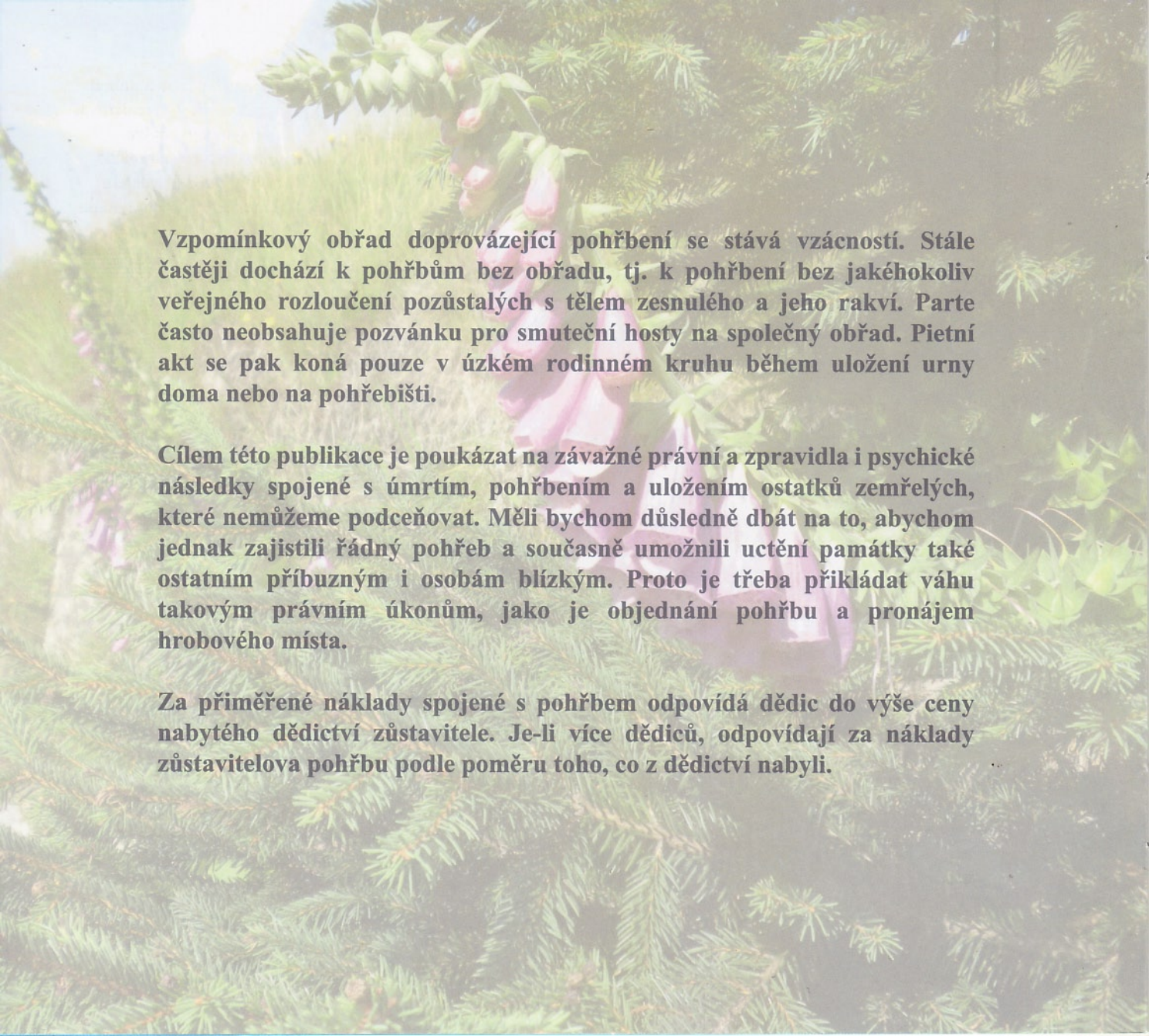

Pohřeb a jeho organizace

Praktické rady

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Vzpomínkový obřad doprovázející pohřbení se stává vzácností. Stále častěji dochází k pohřbům bez obřadu, tj. k pohřbení bez jakéhokoliv veřejného rozloučení pozůstalých s tělem zesnulého a jeho rakví. Parte často neobsahuje pozvánku pro smuteční hosty na společný obřad. Pietní akt se pak koná pouze v úzkém rodinném kruhu během uložení urny doma nebo na pohřebišti.

Cílem této publikace je poukázat na závažné právní a zpravidla i psychické následky spojené s úmrtím, pohřbením a uložením ostatků zemřelých, které nemůžeme podceňovat. Měli bychom důsledně dbát na to, abychom jednak zajistili řádný pohřeb a současně umožnili uctění památky také ostatním příbuzným i osobám blízkým. Proto je třeba přikládat váhu takovým právním úkonům, jako je objednání pohřbu a pronájem hrobového místa.

Za přiměřené náklady spojené s pohřbem odpovídá dědic do výše ceny nabytého dědictví zůstavitele. Je-li více dědiců, odpovídají za náklady zůstavitelova pohřbu podle poměru toho, co z dědictví nabyli.

Praktické rady

I když existuje řada pohřebních služeb, které nabízejí komplexní servis, budeme muset určité úkony obstarat sami.

Při úmrtí ve zdravotnickém zařízení nebo ústavu sociální péče

Ohledací list vystaví službu konající lékař, který rozhodne, zda je nutné zemřelého převést na oddělení patologie k případné pitvě.

Při úmrtí mimo zdravotnické zařízení

Je nutné zavolat praktického lékaře nebo lékaře služby první pomoci, který vystaví list o prohlídce mrtvého (tzv. ohledací list)

Naše oznamovací povinnost je stanovena právními předpisy.

Poznámka: Po přiměřenou dobu je možné přechovávat tělo zemřelého doma, pokud to lékař a okolnosti dovolí.

Pitva

Pitva slouží především ke stanovení příčiny úmrtí a v určitých případech stanovených zákonem od ní nelze upustit. V jiných případech, pokud lékař nemá o příčině smrti pochybnosti, může být od pitvy upuštěno.

Při úmrtí v zahraničí

Při úmrtí v zahraničí je možné tělo zemřelého zpopelnit nebo převést do vlasti. Převoz těla zemřelého v transportní

rakvi s umrlčím pasem dle mezinárodních smluv a dohod zajišťuje pohřební služba. Přepravu zesnulého lze realizovat po zemi, moři nebo vzduchem. Přepravu po zemi lze provádět po silnici či železnici. Rychlý odvoz zemřelého musí být dle evropské technické normy poskytovatelem takových služeb garantován v každou denní i noční hodinu.

Podmínky vyžadované pro dálkovou mezinárodní přepravu mimo Evropu jsou:

- hermeticky uzavřená transportní rakev
- balzamování/thanatopraktické ošetření
- chlazení

Urnu se zpopelněnými lidskými ostatky je možné poslat prostřednictvím poštovní nebo kurýrní služby. Ostatky musí být bezpečně uloženy ve vhodném kontejneru uzpůsobeném pro daný účel, na kterém je jasně vyznačen jeho obsah, a musí být doprovázen všemi nezbytnými statutárními dokumenty, které jsou vyžadovány ve výchozí, průjezdní a cílové zemi.

Při úmrtí cizince v ČR

Matriční úředník v místě úmrtí informuje ambasádu domovského státu, která kontaktuje příbuzné.

Úmrtí list je vystavován v českém jazyce a k tomu, aby platil v domovském státě, je potřeba ho přeložit a překlad úředně ověřit.

I. Výběr provozovatele pohřební služby

Máme právo si sami pečlivě vybrat z široké nabídky. Jedním z kritérií našeho výběru může být i tzv. Znak kvality. Znak kvality na dobu určitou propůjčuje pohřebním službám Sdružení pohřebnictví.
www.pohrebnictvi.cz

II. Ceník služeb a odměna

Každá provozovna pohřební služby v ČR musí mít v ceníku uvedenou cenu za pronájem smuteční obřadní místnosti včetně vyjmenování vybavení, které cena obsahuje (např. lavice, stálá výzdoba, topení, klimatizace apod.). Právě tak musí mít pohřební služby ceník i ostatních služeb, které nabízejí.

Odměna za obstarání pohřbu není totožná s cenou předmětu obstarání (rakev, pronájem, hostina, květinová výzdoba, parte atd.). S provozovatelem pohřební služby lze uzavřít smlouvu o obstarání věci dle § 733 Občanského zákoníku. Vždy musí být určeny strany smlouvy, předmět obstarání, jeho cena, doba, kdy má být obstarání uskutečněno a odměna za obstarání.

Rada: Po uzavření smlouvy o obstarání věci je nám pohřební služba povinna vydat písemné potvrzení, ve kterém musí být uveden předmět obstarání, jeho cena a doba obstarání.

III. Kontaktování pohřební služby

Můžeme kontaktovat kteroukoli pohřební službu nezávisle na místě úmrtí. Stává se, že pohřební služba převezme zemřelého i bez našeho vědomí. To ale neznamená, že si tuto pohřební službu pro další úkony s pohřbením spojené musíme vybrat.

Upozornění: Zákon nedovoluje sjednávat pohřbení v prostorách zdravotnického zařízení nebo ústavu sociální péče. Seznam kontaktů na pohřební služby je v nemocnicích povolen.

IV. Návštěva provozovny

U pohřební služby upřednostňujeme komplexní servis. Můžeme objednat nejen pohřbení, ale i převoz a úpravu těla zemřelého, různé druhy rakví, návrh a tisk parte, květinové dary, hudební doprovod, řečníka, pohřební hostinu, dopravu pozůstalých apod.

K objednání pohřbu vezmeme s sebou:

- občanský průkaz zesnulé osoby (je-li k dispozici)
- občanský průkaz nebo pas objednavatele pohřbu
- rodný a oddací list zesnulé osoby (je-li k dispozici)
- oblečení pro zesnulého k uložení do rakve (prádlo a vrchní oblečení, nikoli obuv)
- fotografii zemřelého(ho), chceme-li ji použít např. na parte

Rada: Prostřednictvím pohřební služby je možné objednat také různé náboženské úkony, duchovního, sakrální prostor s hudbou apod.

V. Nájem hrobového místa

Smlouva o nájmu hrobového místa musí mít písemnou formu. Uzavíráme ji s provozovatelem pohřebiště, nikoli s pohřební službou.

Smlouva o nájmu musí obsahovat zejména:

- výši nájemného
- velikost hrobového místa
- výši úhrady za služby spojené s nájmem

Cena za nájem je splatná předem na celou dobu trvání nájmu, minimálně na 10 let.

Rada. K hrobovému místu lze sjednat nájem i na dobu předcházející pohřbení nebo uložení urny. Vyberme si hřbitov v okolí našeho bydliště, který se nám líbí, či ke kterému měl vztah zesnulý.

Náhrobek a další zařízení můžeme zřídit až po uzavření nájemní smlouvy, a to v souladu s řádem příslušného pohřebiště.

Rada. Databázi všech provozovaných veřejných a neveřejných pohřebišť vydalo Ministerstvo pro místní rozvoj ČR v roce 2006 a zveřejnilo na stránkách portálu veřejné správy.

Anonymní ukládání popela

V úvodu zmíněný trend pohřbívat bez obřadu bývá umocněn absencí hrobového místa. Pozůstalí se pak marně dožadují čísla žárového hrobu, ve kterém je jejich příbuzný uložen.

Rada: Urnu je třeba vyzvednout nejpozději do měsíce po obřadu.

Doporučujeme přinést neodkladně schránku s popelem k evidenci provozovatele veřejného pohřebiště. Hrobník nám urnu následně uloží do našeho hrobového místa na veřejném pohřebišti.

Neoprávněné otevření hrobu může být kvalifikováno jako trestný čin a evidence uren uložených na hřbitově je zákonná povinnost.

Pokud si urnu nikdo nevyzvedne:

- provozovatel pohřební služby je nucen uložit urnu do depozitáře
- rok leží urny v úschově
- poté zpravidla obešle pohřební služba příbuzné pozůstalé
- pohřební služba uloží po roce schránku s popelem do hromadného hrobu
- nebo zajistí smísení popela v obecním hrobě na veřejném pohřebišti

---

Upozornění:

Popel již nikdy nelze ze společného hrobu vyjmout.

VI. Oznámení pohřbu – parte

Parte je veřejným oznámením o úmrtí a pohřbu. Každý, kdo je přímým adresátem parte, je zpravidla považován za smutečního hosta a měl by příbuzným zemřelého projevit soustrast.

Formy kondolence:

- ručně psaný dopis
- soustrastná návštěva
(zpravidla do dvou týdnů po pohřbu)
- podání ruky před nebo po pohřebním obřadu

Upozornění:

Ke zveřejnění nebo publikování parte musí mít pohřební služba nejdříve souhlas objednatele pohřbu.

VII. Pohřbení

Zaopatření mrtvého lidského těla spočívá:

- v konečné úpravě
- v oblečení do šatů nebo rubáše
- v uložení do rakve

Rakev s lidskými pozůstatky je poté:

- uložena do hrobu nebo hrobky na veřejném
- nebo neveřejném pohřebišti
- nebo zpopelněna v žárovišti krematoria

Jiné způsoby pohřbení, podle zákona č.256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, nejsou dovoleny. Zákon stanovuje další činnosti spojené s pohřbením, které smí vykonávat pouze živnostníci s koncesí a provozovatelé veřejných pohřebišť.

Rada: Rozhodnutí o tom, co uděláme pro tělo zemřelého z vlastní iniciativy, je především na nás. Veřejné služby jsou nám v těchto soukromých pietních aktech připraveny pomoci.

VIII. Obřad

Pohřební obřady nám umožní

- vystavení těla zemřelého před pohřbením v otevřené rakvi (pokud to okolnosti dovolí)
- pochopit ztrátu blízkého člověka jako realitu
- doprovodit zemřelého na jeho poslední cestě
- kondolovat příbuzným zemřelého

Obřad rozloučení se zesnulým lze uspořádat i po delší době po pohřbení formou

- společného uložení urny
- zádušního obřadu

Poznámka: Následnými pietními akty ale samotný pohřeb už nikomu zcela nenahradíme.

IX. Pracovní volno

Na pohřební obřad máme možnost čerpat pracovní volno s náhradou mzdy nebo platu.

Dva dny čerpáme volno při úmrtí jednoho z manželů, druhá, družky nebo dítěte a další den k účasti na pohřbu těchto osob.

Jeden den máme k účasti na pohřbu rodiče a sourozence, rodiče a sourozence manžela (manželky), jakož i manžela (manželky) dítěte nebo manžela (manželky) sourozence a na další den, jestliže obstaráváme pohřeb těchto osob.

Na nezbytně nutnou dobu, nejvýše na jeden den, máme právo k účasti na pohřbu prarodiče nebo vnuka nebo prarodiče manžela nebo jiné osoby, která sice nepatří k uvedeným fyzickým osobám, ale žila s námi v době úmrtí v domácnosti, a na další den, jestliže obstaráváme pohřeb těchto osob.

Poznámka: Pracovní volno s náhradou mzdy nebo platu nám zaměstnavatel poskytne na nezbytně nutnou dobu i tehdy, pokud se zúčastníme pohřbu spoluzaměstnance.

X. Vyřizování na úřadech

Smrt blízkého příbuzného je obvykle spojena s vyřizováním praktických věcí, jako je rušení smluvních závazků zemřelého apod. V této situaci se můžeme obrátit na následující instituce:

- **Sociální odbor úřadu obce s rozšířenou působností:** informace o případných sociálních dávkách a další pomoci
- **Správa sociálního zabezpečení:** přiznání vdovského, vdoveckého nebo sirotčího důchodu a další informace
- **Matriční úřad** zašle soudu příslušnému k projednání dědictví úmrtní list; pokud je mu znám vypravitel pohřbu, uvede tuto skutečnost do poznámky úmrtního listu
- **Notář** dle místa trvalého bydliště zemřelého: vyřízení pozůstalosti a dědictví, včetně kontroly stavu bankovního účtu zemřelé osoby od doby úmrtí.

Nese-li za smrt blízkého někdo odpovědnost (v případě trstného činu viník, v případě pracovního úrazu či nemoci z povolání zaměstnavatel atd.) máme nárok na odškodnění. Za oběť trestné činnosti se považuje osoba pozůstalá po oběti, která zemřela v důsledku trestného činu, byla-li rodičem, manželem nebo dítětem zemřelého a současně v době jeho smrti s ním žila v domácnosti, nebo osoba, které zemřelý poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu.

Žádosti o poskytnutí pomoci vyřizuje Ministerstvo spravedlnosti, odbor odškodňování. Po ověření, že jsou naplněny zákonem stanovené podmínky, je obětem trestných činů jménem státu v odůvodněných případech poskytována peněžitá pomoc.

Financování pohřbu

Smrt může být nečekaná a ne vždy budeme finančně připraveni. Pokud se dostaneme do hmotné nouze, není hanbou požádat o pomoc příbuzné, přátele, obec a církev.

Dále můžeme využít těchto nástrojů:

Pojištění pohřbu

Pojištění pohřbu si můžeme zajistit u některých českých pojišťoven. Účel pojištění:

- zmírní pozůstalým starosti s finančními prostředky na vypravení pohřbu
- prostředky na pohřeb jsou v pojišťovně v bezpečí
- výplata peněz je vázána pouze na zajištění pohřbu
- pojistné plnění nepodléhá dědickému řízení

Pohřebné

Pohřebné je sociální dávkou ve výši 5 000 Kč náležející osobě, která vypravila pohřeb:

- nezaopatřenému dítěti
- nebo osobě, která byla rodičem nezaopatřeného dítěte

Zemřelá osoba musí mít ke dni úmrtí trvalý pobyt na území ČR. Nezaopatřené dítě je dítě ve věku do 26 let, které samo nezískává prostředky k vlastní obživě. Nárok na pohřebné zaniká, nebyl-li uplatněn ve lhůtě 1 roku ode dne pohřbení, a to na předepsaném formuláři (formulare.mpsv.cz).

Případne-li dědictví státu

Stejně jako dědic odpovídá Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových v případě odúmrťe za přiměřené náklady pohřbu zůstavitele.

Nechce-li nikdo vypravit pohřeb

Pohřbívací povinnost má obec. Toto sociální pohřbení je hrazené z rozpočtů obcí. Obec má ale právo na úhradu účelně vynaložených nákladů na pohřbení vůči dědicům zemřelého.

Co nám pomáhá ve smutku a žalu

Období intenzivního zármutku a truchlení po smrti blízkého člověka je náročné. Smrtí náš vztah k zemřelému nekončí.

1. Zapojte se do přípravy pohřbu.
2. Věnujte pozornost pravidelné stravě.
3. Zachovejte, pokud možno, normální režim.
4. Posuďte svůj zdravotní stav.
5. Hovořte o zemřelé osobě.
6. Dovoľte si truchlit.
7. Udělejte si čas na truchlení.
8. Dovoľte si zlostné pocity.
9. Dovoľte druhým, aby vám pomáhali.
10. Nebojte se požádat o pomoc